

سمیرا شاهیان | خادمان بخش شمیم رضوان بار و پوش های سبز و دستکش های یک بار مصرف نایلونی، به انتظار جعبه هاو سینی های گل ایستاده اند. اولین جعبه گل که پوشش مخمل سبز آن مزین به نام «السلطان ابا الحسن علی بن موسی الرضا^(ع)» شده به دست خادمی می رسد که برای متبرک شدن دستانشان در صاف ایستاده اند. نواها بلند شده است: «غیر تو یاری ندارم، با کسی کاری ندارم / گرم را از در برانی، جای دیگر من ندارم». خادم اول جعبه را می بوسد و دست به دست می کند. همین روال تا انتها پیش می رود. جعبه، حاوی گل های بالای ضریح است: گل هایی که در روز سعادت داشتند ضریح مطهر امام هشتم را به زیبایی بیارایند و سپس به دارالذکر رفته و یکی دو روز بر مزار مطهر مردی که جان ایران بود، نقش ببندد و بعد از آن به بخش شمیم رضوان برسند. اینجا هر گل متبرک پس از بوجاری، خشک و بسته بندی می شود و به دست زائران و مجاورانی می رسد که مشتاق بوییدن گل های متبرک به مزار رهبر شهیدشان هستند.

گل فرش سرخی که
بیش از ۴۰ روز است
بر مزار رهبر شهید نقش می بندد
حاصل پرپر شدن ۱۲۰۰ شاخه رز
بالای ضریح است

عطر دوچندان گل های دارالذکر

مستقیم از فوق ضریح تا دارالذکر

گل های طبیعی حرم مطهر امام رضا^(ع) فقط گل نیستند. هر شاخه، پیش از اینکه به حرم برسد، داستانی دارد و پس از آنکه در فوق ضریح قرار می گیرد، سرنوشتی دیگر پیدا می کند. اما زندگی گل های اینجا از روزی که رهبر شهید ایران در رواق دارالذکر تدفین شده اند، داستان تازه تری هم پیدا کرده است. مابه بخش «شمیم رضوان»، در فاصله باب الجواد^(ع) تا باب الرضا^(ع) آمده ایم؛ جایی که خدمت با گل های متبرک آغاز می شود و ساعت هابه عطر معنویت گره می خورد. از حدود چهل روز پیش که گل آرای می فرقد رهبری هم به تشریفات حرم مطهر رضوی اضافه شده، یکی از متفاوت ترین تجربه های بخش شمیم رضوان بسته بندی گل های رواق دارالذکر است. میثم نخعی، مسئول این بخش، توضیح می دهد: پس از مشخص شدن محل تدفین، گل آرای می فرقد رهبری و خانواده شان هم به مجموعه شمیم رضوان واگذار شد. به همین دلیل، بخشی از گل هایی که در گل آرای می فوق ضریح استفاده شده بود، دوباره به کار آمد، به ویژه گل های قرمز به این ترتیب، شاخه گل های قرمز، مستقیم از فوق ضریح به دارالذکر می روند و ۴۸ تا ۲۴ ساعت هم به صورت پرپر شده در کف رواق دارالذکر پهن می شوند. نخعی می گوید: با اینکه گل فرش به طور طبیعی در دارالذکر، کمی خشک می شود، دوباره در چرخه آماده سازی طی فرایند بوجاری و خشک شدن قرار می گیرد. این گل هابین زائران محبوبیت زیادی دارد. چون عطر آن ها دوچندان است. در واقع هم بوی خوش امام رضا^(ع) رایحه خود گرفته و هم در جوار رهبر شهید قرار گرفته اند. از این رو گلبرگ های سرخ هر چهارشنبه، پیش از نماز صبح در صفوف نمازگزاران به زائران تقدیم می شود.

گل ها، زبان مناسبت ها

در هر شیفت، حدود هشت نفر از خادمان دل سپرده به حریم رضوی در فرایند آماده سازی گل های استفاده شده برای خشک شدن، فعالیت می کنند. گل های آماده از روی ضریح زیبای حضرت رضا^(ع)، باید رنگ به رنگ و دسته به دسته از یکدیگر جدا شوند. هر بار فرایند جداسازی و دسته بندی که بوجاری نام دارد، شروع می شود، گروهی از زائران توفیق حضور در این فضا را پیدا می کنند. خادمان در حین بوجاری کردن، «ای صفای قلب زارم» را همخوانی می کنند و زائران هم حاجت هایشان را در این فضای عطر آگین با امامشان در میان می گذارند.

رواق همیشه گل آذین

نوار سفید دور مرقد رهبر شهید هم گل آرای مخصوص خودش را دارد. مسئول بخش شمیم رضوان توضیح می دهد: این حاشیه را با گل های سفید پر می کنیم و هر روز این کارها با توجه و رسیدگی ویژه انجام می شود. سینی گل بانود در صد داوودی پر شده و پایه گل هم هر چند روز یک بار تعویض می شود. البته روال تعویض این طور است که حتی برای یک دقیقه رواق دارالذکر خالی از پایه گل مزین به عکس رهبری نیست. پایه گل جدید که تهیه و جانمایی می شود، پایه گل قبلی از رواق خارج و برای خشک شدن به بخش شمیم رضوان سپرده می شود. نخعی می افزاید: در هر پایه گل، معمولاً ۲۵ دسته گل داوودی استفاده می شود و گل فرشی که پهن می شود، شامل دست کم ۱۲۰۰ شاخه گل رز است.

خدمت میان گل ها

نور محمد قاسم زاده خیرآباد حدود سه سال است که در این بخش خدمت می کند. پای دستگاه پرس نشسته است و بسته های گل متبرک را می بندد. هفته ای یک روز، خود رایحه شمیم رضوان می رساند. برای او، آمدن به اینجا پیش از آنکه یک وظیفه باشد، دعوت است و هر بار پای دستگاه، شکرش رایحه جامی آورد. او می گوید: هر بار با وضو وارد محل خدمت می شوم، ذکر می گویم و خدا را شکر می کنم که باردیگر فرصت حضور و خدمت به زائران را پیدا کرده ام.

قاسم زاده در اتاقی نشسته است که دو دستگاه خشک کن هم قرار دارد. او توضیح می دهد: خشک کردن گل ها شاید در ظاهر شبیه خشک کردن میوه باشد، ولی این دستگاه مخصوص است تا رنگ و عطر گل تا حد امکان حفظ شود و این مهم ترین جنبه از امانت داری گل هاست.

چرخه بی پایان گل های متبرک

احمد فاطمی، از خادمان فعال در کشیک سوم، می گوید: شاید مهم ترین بخش ماجرا، جایی باشد که گل دوباره به مردم بازمی گردد. در طرح «چهارشنبه های امام رضایی»، گل هایی که مدتی بر ضریح مطهر قرار داشته اند، پس از جمع آوری، خشک و بسته بندی می شوند و در قالب «گل پرس» به زائران هدیه داده می شوند. هنگام تقدیم گل نیز به زائر گفته می شود که این گل مدتی بر ضریح مطهر و همچنین مزار رهبر شهید بوده است. برای بسیاری از زائران، همین چند کلمه کافی است تا شاخه ای خشک شده به یک یادگار ارزشمند تبدیل شود.

به بلندی عمر گل های حرم

حسین پور شالشور یکی از خادمان این بخش، معلم بازنشسته ای هفتاد و شش ساله است. او هفته ای یک روز به شمیم رضوان می آید و گل ها را برای خشک شدن و بسته بندی آماده می کند. برای او، این یک روز خدمت، تا هفته بعد ادامه پیدا می کند: نه از نظر کاری، بلکه از نظر حال دل. گاهی صدای مداحی فضای کار را پر می کند. این خادم می گوید: همین فضا باعث می شود آدم احساس کند از نظر معنوی «شارژ» شده است. حتی این حال خوب را خانواده نیز متوجه می شوند. وقتی به خانه می رسم، همسرم از حال و هوایی که با خود از حرم آورده ام، می فهمد که دوباره یک روز در آن فضای معنوی خدمت کرده ام. شاید از شمیم رضوان این باشد: گل هادر اینجا تنها خشک نمی شوند، بلکه خاطره می شوند. گل ها به اقتضای طبیعتشان پژمرده می شوند، اما خاطره خدمت و زیارت کنار این گل ها تا همیشه ماندگار است.

نخعی به تشریفات گل آرای ویژه صحن پیامبر اعظم^(ص) در مراسم شهادت قائد شهید اشاره و بیان می کند: از تاریخ دهم اسفند، هم زمان با اعلام شهادت، گل آرای ویژه در صحن پیامبر اعظم^(ص) و رواق امام خمینی^(ره) آغاز شد. حدود نود تا صد پایه که به تصویر رهبر شهید مزین بودند، با گل آرای آماده شدند.

او می گوید: اینجا گل ها فقط تزئین نیستند؛ زبان مناسبت ها هستند. سفید، آرامش و سوگ راندای می کند. رنگ قرمز، شور و حماسه را و سبز، شادی و عید را به فضای حرم می آورد. هر ترکیب، بخشی از حال و هوای یک مناسبت رایحه چشم زائر منتقل می کند. برای هماهنگی با فضای عزاداری، از رنگ های روشن و آرامی مانند سفید، نباتی و شیری استفاده شد. گلایل، لیلیوم، آلسترز و به و یژه داوودی در این گل آرای به کار رفتند. داوودی به دلیل دوام و ماندگاری مناسب و حجم زیادی که دارد، سهم بیشتری از این ترکیب داشت.

این گل ها هم پس از استفاده، جمع آوری، بوجاری، خشک و بسته بندی می شدند.

